

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 2/2007 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2008—2011

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä toukokuuta 2007 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2008—2011 (VNS 1/2007 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa asiasta lausunnon valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Kari Rimpi ja talousjohtaja Timo Norbäck, puolustusministeriö
- prikaatikenraali Raimo Jyväsjärvi, Pääesikunta.

VALTIONEUVOSTON SELONTEKO

Valtioneuvosto on 25.5.2007, asian oltua valmistelevasti raha-asiainvaliokunnan käsiteltävänä, antanut valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 1 §:n ja valtiontalouden kehys ehdotusten, talousarvioehdotusten sekä toimen-

mintaja- ja taloussuunnitelmien laadintaperiaatteista 24 päivänä huhtikuuta 2003 annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla valtiontalouden kehyspäätöksen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valtioneuvosto antoi 25.5.2007 valtiontalouden kehyspäätöksen vuosille 2008—2011. Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään kehykseen kuuluvia määrärahoja siten, että 2008 osuus olisi 2 147, 2009 2 164, 2010 2 162 ja 2011 2 168 miljoonaa euroa. Kehykseen kuuluvien menojen sisällössä on tapahtunut huomattavia muutoksia, sillä muun muassa arvonlisäverot on

siirretty kehyksen ulkopuolisiin menoihin. Nämä muutokset vaikeuttavat vertailua aiempiin vuosiin nähden. Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista 2008—2011 on vuosittain noin 240 miljoonaa euroa.

Saadun selvityksen mukaan puolustusministeriön tekemä kehys ehdotus perustuu hallitusohjelman ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koskevaan kohtaan, jossa todetaan, että hal-

litus toimeenpanee vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon päätökset. Hallitusohjelmassa todetaan, että sotilasliittoon kuulumaton Suomi ylläpitää ja kehittää kansallista puolustusta ja uskottavaa suorituskkyä, osallistuu täysipainoisesti EU:n turvallisuus- ja puolustuspoliittikkaan ja kriisinhallintayhteistyöhön, kehittää rauhankumppanuutta Naton kanssa ja säilyttää mahdollisuuden hakea Naton jäsenyyttä. Suomen puolustusratkaisu nojaa kokomaan puolustukseen, yleiseen asevelvollisuuteen ja alueelliseen puolustukseen.

Hallitusohjelman menojen muutokset -liitteessä puolustuksen lisärahoitustarpeeksi todettiin 40 miljoonaa euroa. Käytännössä puolustushallinnolle myönnetään lisärahoitusta siten, että 2008 summa on 25,9 miljoonaa, 2009 31,3 miljoonaa, 2010 30,8 miljoonaa ja 2011 40 miljoonaa euroa. Lisärahoituksella pyritään ennen kaikkea puolustusvoimien toiminnan tason palauttamiseen muun muassa nostamalla kertausharjoituksiin kutsuttavien reserviläisten määrä 25 000 henkeen vuosittain ja varusmieskoulutuksen tehostamiseen maastovuorokausia lisäämällä. Saatua lisärahoitusta kohdennetaan myös asevelvollisten taloudellisen aseman parantamiseen, asevelvollisten terveystarkastuskustannuksiin, selonteon rakennemuutoksista aiheutuviin kustannuksiin sekä puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen kuluihin. Kehyspäätökseen sisältyy edellä mainittujen summien lisäksi 24 miljoonan euron määräraha vuosille 2009—2011 EU-ajokorttidirektiivin kustannuksiin sekä 20 miljoonaa varaosahankintoihin 2008—2010.

Puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen yhteydessä prosessiin osallistuneet tahot sopivat yksimielisesti, että puolustusministeriön hallinnonalan menokehystä korotetaan vuosittain 3 miljoonalla eurolla. Vuoden 2007 talousarvioesitys sisälsi toimitilojen pääoma- ja ylläpitovuokriin lisäystä vain miljoona euroa puolustusministeriön esityksen ollessa 3 miljoonaa euroa. Valiokunta toteaa, että nyt tehdyssä kehyspäätöksessä puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen menoihin osoitettu lisämääräraha on myönteinen ja normalisoi tilannetta. Lähivuosina ongelmaiseksi muodostuu puolustusvoimien käytös-

sä olevien tilojen vuokrakehityksen nousu ja puolustusvoimien räjähdevarastoinnin saaminen säädösten mukaiseksi vuoden 2012 loppuun mennessä. Räjähdevarastoinnista aiheutuu mitattava varastorakentaminen, joka on kokonaisuudessaan vuokravaikutuksellista uudisrakentamista.

Vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa sovittiin, että jalkaväkimiinat korvaavien järjestelmien hankintaan 2009—2016 osoitetaan puolustushallinnon määräraha-kehyykeen tarvittava lisärahoitus. Tämän lisärahoituksen tasoksi sovittiin edellä mainitulle ajanjaksolle 200 miljoonaa euroa, mikä otetaan huomioon arvioitaessa vuoden 2016 jälkeistä lisärahoitustarvetta. Valiokunta pitää tärkeänä, että tämä summa myös reaalisesti saadaan puolustusbudjettiin. Lisärahoituksen ohella puolustushallinto kohdentaa omia materiaalihankintaohjelmiaan jalkaväkimiinojen korvaamiseen 100 miljoonan euron verran.

Asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi, että valtiovarainministeriö on tehnyt puolustusministeriön hallinnonalan 2008—2011 menokehyykeen (pl. henkilöstömenot) 0,5 %:n suuruisen hinta- ja kustannustasotarkistuksen. Hinta- ja kustannuskorostus tarkistetaan jälkikäteen vastamaan hintaindeksin osoittamaa toteutunutta kustannustason nousua. Puolustusministeriö on pitänyt tehtyä 0,5 %:n suuruisia ennakkollista hinta- ja kustannustasotarkistusta liian pienenä ottaen huomioon, että valtiovarainministeriön omien ennusteidenkin mukaan kuluttajaindeksin muutos vuonna 2008 olisi 1,5 %. Liian pienenä tehty ennakkollinen hinta- ja kustannustarkistus tulee puolustusministeriön mukaan aiheuttamaan turhaa epävarmuutta ja haittamaan puolustusvoimien toiminnan tarkoituksenmukaista suunnittelua. Valiokunta yhtyy asiassa puolustusministeriön näkemykseen.

Tuottavuusohjelmassa puolustusministeriön hallinnonalan vähennystarve on 1 860 henkilötyövuotta vuoteen 2012 mennessä. Saadun selvityksen mukaan tuottavuusohjelman henkilöstövaikutukset tulisi laskea kumulatiivisesti henkilövuosina jo vuodesta 2004 alkaen, koska merkittävä osa hallinnonalan tuottavuustoimenpi-

teistä perustuu vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon ja niitä on suunniteltu ja toteutettu osana selonteon toimeenpanoa jo vuodesta 2004 alkaen. Valiokunta toteaa, että puolustushallinto on etupainotteisesti pyrkinyt toimintansa tehostamiseen ja henkilöstön vähentämiseen, mikä on otettava täysimääräisesti huomioon tuottavuusohjelmaa toimeenpantaessa.

Kehyspäätyöksesssä saaduista lisäresursseista huolimatta puolustusministeriön lisämäärärahaehdotuksista toteutui vain alle puolet. Suurimmat puutteet jäivät varaosavajeen poistamiseen sekä materiaalin kunnossapitokustannusten noususta aiheutuviin lisätarpeisiin. Käytännössä varaosavaje tarkoittaa esimerkiksi ilmavoimissa sitä, että F 18 -torjuntahävittäjät ovat suunniteltua huomattavasti pitempiä aikoja poissa käytöstä. Valiokunta ei pidä toiminnallisesti järkevänä sitä, että uskottavan puolustuksen ja aluevalvon-

nan kannalta keskeistä puolustusmateriaalia ei voida hyödyntää suunnitellusti varaosapuutteen takia.

Yhteenvetona valiokunta toteaa, että nyt tehdyllä kehyspäätyöksellä pystytään korjaamaan vain kriittisimmät puolustusvoimien rahoitusvajeet. Puolustusvoimien 2010-luvun rahoitustason määrittäminen on kysymys, johon on otettava kantaa turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa. Valiokunta pitää tärkeänä, että uusi selontekoprosessi käynnistetään mahdollisimman nopeasti.

Lausunto

Lausuntonaan puolustusvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 7 päivänä kesäkuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Korkeaaja /kesk
vpj. Olli Nepponen /kok
jäs. Juha Hakola /kok
Hanna-Leena Hemming /kok
Reijo Kallio /sd
Saara Karhu /sd
Inkeri Kerola /kesk

Reijo Laitinen /sd
Juha Mieto /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Reijo Paajanen /kok
Sirpa Paatero /sd
Sari Palm /kd
Eero Reijonen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola.